

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Geçiş İlişkin Mevzuatta Yapılan Düzenlemelerin

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA ETKİLERİ

2007 yılında Anayasada değişiklik yapılarak Cumhurbaşkanının beş yıllık süre için doğrudan halk tarafından seçilmesine karar verilmesi, sistem değişimine ilişkin sürecin ilk anayasal basamağını oluşturmuştur.

Dr. Yavuz Selim AKKOÇ
Mülkiye Başmüfettişi

Dr. Turan ERGÜN
Mülkiye Başmüfettişi,
Mülkiye Teftiş Kurulu
Başkan Yardımcısı

GİRİŞ

Dünya'da, içinde bulunduğumuz çağda devletlerin yönetimine ilişkin yöntemler farklılıklar göstermekle birlikte, politik açıdan denge kontrol mekanizmaları iyi işleyen erkler ayrılığı ilkesi uygulanmaya, halkın yüksek demokratik katılımını esas alan siyasal istikrar sağlanmaya çalışılmaktadır. Diğer taraftan, devlet yönetim sistemi ne olursa olsun, halkın huzur ve refahını gözetken kamu yönetiminde, kaynakların verimli, etkili ve tutumlu kullanımına dayalı şeffaf, sürdürülebilir yönetim modeli ve mekanizmaları oluşturmak için çaba sarf edilmektedir.

Türkiye'de, yasama, yürütme ve yargı organlarının ahenkli çalışmasını ve demokrasiye dayalı siyasal istikrarı ön gören devlet yönetimi, güvenlik, adalet, sağlık, eğitim gibi temel kamu hizmetlerini ileri teknoloji ve yüksek performansla sağla-

yan hesap verebilirlik kapasitesi geliştirilmiş kamu yönetimini yeniden inşa etmek için reform çalışmaları Cumhuriyet tarihi boyunca süregelmiştir.

Türkiye kamuoyunda 1980'li yıllardan itibaren, özellikle siyasal krizlerin yaşandığı dönemlerde, başkanlık sistemine geçiş tartışmaları ivme kazanmıştır. 2007 yılında Anayasada değişiklik yapılarak Cumhurbaşkanının beş yıllık süre için doğrudan halk tarafından seçilmesine karar verilmesi, sistem değişimine ilişkin sürecin ilk anayasal basamağını oluşturmuştur. 2017 yılının başında ise, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişe ilişkin anayasal değişiklikler yapılarak, cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin anayasal temelleri atılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 24 Haziran 2017 tarihinde erken seçim kararı alınması üzerine, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişe ilişkin mevzuat çalışmalarına hız

verilmiştir. Cumhurbaşkanı ve milletvekili genel seçimlerden hemen sonra, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişe ilişkin anayasal düzenlemelere işlerlik kazandırmak amacıyla kanun hükmünde kararnamelerle (KHK), kanun ve KHK'larda değişiklik yapılmıştır. Özellikle, 700 ve 703 sayılı KHK'larla mevzuatta yapılan değişikliklerle Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine yasal altyapı hazırlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı teşkilatı 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle yapılandırılmıştır. 2 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle genel kadro ve usulü, 3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle üst kademe kamu yöneticileri ile kamu kurum ve kuruluşlarında atama usulleri, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle bakanlıklara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sürecinde yürürlüğe konulan yasal ve yönetsel düzenlemelerin İçişleri Bakanlığı teşkilatı, görevleri, yetkileri ve personeline etkileri ele alınacak, uygulamada sıkıntıya neden olabileceği değerlendirilen düzenlemelere ilişkin düzeltici önerilere yer verilecektir.

A- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 123 ve 126'ncı maddelerinde Türk kamu yönetiminin temel esasları belirtilmiştir. Anayasanın 123 üncü maddesinde, İdarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı, kamu tüzel kişiliklerinin, ancak kanunla veya

Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulacağı hüküm altına alınmıştır.

Anayasanın 126'ncı maddesinde ise, Türkiye'nin, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; illerin de diğer kademeli bölümlere ayrıldığı, illerin idaresinin yetki genişliği esasına dayandığı düzenlemelerine yer verilmiştir. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabileceği ve bu teşkilatın görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği diğer bir anayasal esastır.

Türk kamu yönetiminin anayasal esasları çerçevesinde, 703 sayılı KHK ve ardından Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle tüm kamu kurum ve kuruluşları, özelde ise bu çalışmanın konusunu oluşturan İçişleri Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ile mülki idare teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. Buna göre;

- 1) 703 sayılı KHK ile 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun adı "İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu ile İl Yatırım ve Hizmetlerine İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir (Md. 18).
- 2) 3152 sayılı Kanunun YİKOB ve Yüksek Disiplin Kuruluna ilişkin hükümleri haricindeki hükümleri yürürlükten kaldırılarak (Md. 18). İçişleri Bakanlığının teşkilatı 1 Numaralı "**Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**" ile yeniden düzenlenmiştir (1 Nolu CK Md. 254-276).
- 3) Bakanlık teşkilatlanmasındaki ana hizmet, yardımcı hizmet, danışma ve denetim birimleri şeklindeki ayırım kaldırılarak, "Hizmet Birimleri" adı altında

tek maddede düzenlenmiştir (1 Nolu CK Md. 256).

Dışişleri Bakanlığı hariç, bakanlıkların merkez teşkilatında yer alan şube müdürlüğü ve şeflik yönetim kademeleri kaldırılmıştır (Md. 509).

- 4) 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde İçişleri Bakanlığının teşkilatını düzenleyen hükümler arasında bağlı kuruluşlara yer verilmemiştir. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı kuruluş kanunlarında İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşları oldukları belirtilmiştir.

4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Md. 30) ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (Md. 158) İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır

Ancak, Emniyet Teşkilatı Kanununda bu yönde açık bir hüküm bulunmamaktadır.

1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Bakanlıkla ilgili hükümler arasında bağlı kuruluşların açık olarak sayılmasının uygun olmadığı değerlendirilmektedir.

- 5) Bakanlığın görevleri, büyük oranda 3152 sayılı Kanundaki şekliyle korunmuştur. Ancak, Anayasal bağlamda İçişleri Bakanlığına ait olan vesayet yetkisi dışında, mahalli idarelere ilişkin görevler Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmiştir.

İçişleri Bakanı ve İçişleri Bakanlığının yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisinin Bakanlığın görevleri arasında sayılmaması, teknik bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

- 6) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Bakanlık teşkilatından çıkarılmıştır. Ancak, İçişleri Bakanlığının mahalli idareler üze-

rindeki vesayet yetkisine ilişkin mevzuat hükümleri muhafaza edilmiştir.

4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle;

1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teşkilatı içinde yer verilen Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasından Mahalli İdareler Kontrolörlerinin çalışma programını yapmak ve uygulamak hükmü ile bu Genel Müdürlüğün 375 sayılı KHK kapsamında kontrolör istihdam edebileceği hükmü kaldırılmıştır (Md. 798). 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 276'ncı maddesine İçişleri Bakanlığının Mahalli İdareler Kontrolörü istihdam edeceği hükmü eklenmiş ve Mahalli İdareler Kontrolörlerinin Bakanlık bünyesinde kalması sağlanmıştır (Md. 799).

İçişleri Bakanlığının mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisine ilişkin mevzuat hükümleri hariç mevzuatta Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün görevlerine ilişkin olarak, İçişleri Bakanlığı'na yapılmış olan tüm atflar Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yapılmış sayılmıştır (Md. 798).

7) Bakanlık hizmet birimlerinin görevlerinde esasa ilişkin önemli değişiklikler bulunmamakla birlikte, vesayet yetkisinin kullanılmasına ilişkin görevler Teftiş Kuruluna verilmiştir.

Mahalli İdarelerle ilgili soruşturma onaylarını hazırlamak, vesayet yetkisinin uygulanmasına ilişkin onay ve yazışmaları yapmak, Mahalli İdarelerin soruşturma işlemlerine ilişkin dosyaları arşivlemek üzere Teftiş Kurulu bünyesinde yeni bir birim oluşturulması veya bu görevlerin Bakanlık hizmet birimlerinden birine verilmesi ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü İnceleme ve

Soruşturma Şube personelinin Bakanlığımız bünyesinde bırakılması gerekmektedir.

Ayrıca, Mahalli İdareler Kontrolörlerinin Bakanlığımızın hangi hizmet birimi içinde görev yapacağı açıklığa kavuşturulmalıdır.

8) 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, İçişleri Bakanlığının mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisine ilişkin mevzuat hükümleri hariç mevzuatta Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün görevlerine ilişkin olarak, İçişleri Bakanlığınca yapılmış olan tüm atflar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yapılmış sayılmıştır (Md. 798).

Bu durumda, mevzuatta yer alan hangi yetkilerin idari vesayet kapsamında olduğunun açıkça belirlenmesi önem taşımaktadır. Aksi durum İçişleri Bakanlığınca ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca arasında görev ve yetki çatışması potansiyeli taşımaktadır. Eğer vesayet yetkisi dar anlamda kullanılacak ise, Teftiş Kurulunun görevleri arasında yer alan, teftiş, denetim, soruşturma ve görevden uzaklaştırma ile yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kaybetmesine ilişkin incelemelerle yetinilecektir. Geniş anlamda kullanılacak ise, personel çalıştırma onayları, yurtdışı çıkış izinleri, borçlanma izinleri, şirket kurma izinleri gibi yetkilerin Bakanlıkta kaldığı kabulüyle Teftiş Kurulunun bizzat uygulamanın içine gireceği değerlendirilmektedir.

9) İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı 703 sayılı KHK'nın 124 üncü maddesiyle lağvedilmiştir.

Bu Müsteşarlığın yerine, İçişleri Bakanının 25/07/2018 tarihli ve 2288 sayılı onayı ile yürürlüğe konulan yönetmelik ile bakanlık bünyesinde

müstakil **"İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı"** kurulmuştur.

10) İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının adı **"Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı"** olarak değiştirilmiştir.

Ayrıca, önceden bu Başkanlığın görevleri arasında sayılan mali işler ile ilgili hizmetler, yeni sistemde Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından yürütülecektir. Yine, eskiden Başkanlığın görevleri arasında sayılan sosyal tesislerle ilgili hizmetler ile bakanlık personeli ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına yönelik hizmetler, yeni sistemde bulunmamaktadır. Bu hizmetler Bakan emri ile istenilen birime verilebilir.

11) Hukuk Müşavirliğinin görev tanımını sadeleştirilmiş olup, dernek tüzüklerinin incelenmesiyle ilgili görev, yeni görev tanımında yer almamaktadır.

12) 3152 sayılı Kanunda yer alan süreklili kurullar 703 sayılı KHK ile lağvedilmiştir. Ancak, 1700 sayılı Kanunun 18'inci maddesinde düzenlenen **"Müdürler Encümeni"** ile 6713 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde düzenlenen **"Kolluk Gözetim Komisyonu"** korunmuştur.

1700 sayılı Kanuna göre; Müdürler Encümeni; Müsteşar (Başkan), Emniyet Genel Müdürü, Hukuk Müşaviri, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürü, Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı ve İller İdaresi Genel Müdürlüğünden oluşmaktadır. Raportörü Personel Genel Müdürlüğüdür.

Aynı Kanunda, birinci sınıf mülki idare amirliğine yükselmeye esas inceleme ve değerlendirmelerin İçişleri Bakanlığınca Encümenince yapılacağı hükme bağlanmıştır (Ek Md. 3). Ancak, 3152 sayılı Kanunda yer alan Bakanlık Encümeni 703 sayılı KHK ile lağvedilmiştir.

1700 sayılı Kanunda yer alan “Müdürler Encümeni”nin yapısı ile lağvedilen “Bakanlık Encümeni”nin yapısı farklı olduğundan, 1700 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak uyumsuzluk giderilmelidir.

Yine aynı Kanuna göre, Kaymakam Adayları Komisyonunun; Personel Genel Müdürünün Başkanlığında, Bakanın, Müdürler Encümeninin Mülki İdare Amiri sıfırından olan üyeleri arasından görevlendireceği iki üyeden oluşacağı hükme bağlanmıştır.

Üst kademe yöneticisi atanırken belirli bir meslek grubundan olma gibi kısıtlayıcı şartlar kaldırıldığından, 1700 sayılı Kanunun bu maddesinde yeniden düzenleme yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, mülga olan kurum, kurul, unvan ve görevlerle ilgili mevzuat taraması yapılarak, yeni sisteme uyar değişiklikler yapılmalıdır.

13) İçişleri Bakanının 25/07/2018 tarihli ve 2288 sayılı onayı ile yürürlüğe konulan “İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı Teşkilat, Görev, Yetki, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ile “**İç Güvenlik Stratejileri Koordinasyon Kurulu**” kurulmuştur. Kurul; Bakanın başkanlığında, ilgili Bakan Yardımcısı, Jandarma Genel Komutanı, Emniyet Genel Müdürü, Sahil Güvenlik Komutanı ve İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanından oluşmaktadır.

14) 01/08/2018 tarihli ve 2018/3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle;

a) 703 sayılı KHK'nın 195 inci maddesiyle mülga edilen 202/07/1992 tarihli ve 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenen Ahıska Türklerinin Kabulü Üst Ko-

misyonu'nun görevleri İçişleri Bakanlığına verilmiştir.

Bu görevin İçişleri Bakanlığı bünyesinde hangi birim tarafından yapılacağı belirlenmelidir.

b) 703 sayılı KHK'nın 188'inci maddesiyle Cumhurbaşkanına verilen yetki çerçevesinde; 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 4'üncü maddesinde düzenlenen Karayolu Trafik Güvenliği Kurulu'nun görevleri İçişleri Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu'na verilmiştir.

Karayolları Trafik Güvenliği Kurulu'nun üyelerinin hangi birim amirlerinden oluşacağı ve sekreteryaya hizmetlerinin

hangi birim tarafından yürütüleceği belirlenmelidir.

15) 31/07/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesine bir fıkra eklenerek, illerde kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla yönelik olarak Valilere, kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişilere on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı yasaklama ve silah ve mermi taşıma ve naklini yasaklama yetkisi verilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde İçişleri Bakanlığı teşkilatı, Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan Bakan ve bakan yardımcılarını ile çizelgede yer alan birimlerden oluşmaktadır.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLATI	
Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı	Bakanlık Müşavirleri
İller İdaresi Genel Müdürlüğü	Emir Subayı
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	Özel Kalem Müdürlüğü
Personel Genel Müdürlüğü	Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Strateji Geliştirme Başkanlığı	Genel Sekreterlik
Hukuk Müşavirliği	İç Denetim Birimi Başkanlığı
Dernekler Dairesi Başkanlığı	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı
Eğitim Dairesi Başkanlığı	Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi (GAMER)
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM)
Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığı	İstihbarat, Değerlendirme, Analiz ve Koordinasyon Merkezi (İDAKOM)
İçişleri Bakanlığı Bağlı Kuruluşları	
Jandarma Genel Komutanlığı	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Emniyet Genel Müdürlüğü	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Sahil Güvenlik Komutanlığı	
İçişleri Bakanlığı İlgili Kuruluşu	
Kefalet Sandığı	
Sürekli Kurullar	
Müdürler Encümeni (Bakanlık Encümeni)	İç Güvenlik Stratejileri Koordinasyon Kurulu
Kolluk Gözetim Komisyonu	Karayolu Trafik Güvenliği Kurulu

Çizelge 1. İçişleri Bakanlığı mevzuatına göre oluşturulmuştur.

B- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI PERSONELİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

- 1) 703 sayılı KHK ile Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı ve Merkez Valisi kadroları kaldırılmıştır. Bu konuda yeni bir düzenleme yapılmıncaya kadar kazanılmış haklar saklı kalacaktır.
- 2) 703 sayılı KHK ile Kaymakam adaylığına giriş şartları değiştirilmiş olup, sınava girebilmek için 4 yıllık yükseköğretim mezunu olmak yeterli hale gelmiştir.

4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle ise; Kaymakam Adaylığına giriş için yeniden belli fakültelerden mezun olma şartı getirilmiştir. Kaymakam adayı sınavına girişte okul yelpazesi genişletilmiştir (Md. 799).

1700 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin yürürlükte olan kısımları ile 2/A ve 3 üncü maddeleri gereğince, kaymakam yetiştirilme usulü devam ettiğinden, kaymakam olabilmek için sınav ve staj devresinin tamamlanması gerekmektedir.

Ayrıca,

703 sayılı KHK ile 375 sayılı KHK'ya eklenen 36'ncı maddeyle 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde ayrıntıları belirtilen üst kademe yöneticiliğine ve taşra teşkilatındaki il ve bölge müdürlüklerine atama şartlarının yasal altyapısı oluşturulmuş, bu görevlere atanabilmek için daha önce mevcut olan eğitim, belirli bir meslek grubundan olma gibi kısıtlayıcı şartlar kaldırılmıştır. Düzenlemede kaymakamlara yer verilmemiştir.

Diğer taraftan, 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesine eklenen 6'ncı fıkrayla, mesleğe yarışma sınavı ile

girilen görevler için kamuda en az 5 yıl çalışmış olma şartı kaldırılmıştır (Md. 800).

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, Kaymakamlıklara atanmanın kariyer mesleği çerçevesinde yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

3) İçişleri Bakanlığı üst kademe yöneticiliklerine ve personeline özgü atama usulleri kaldırılarak, genel atama usulüne tabi olunmuştur. 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (I) sayılı cetvelinde yer alan birim amirlerinin atanmasında meslekten gelme şartı kaldırılmıştır.

4) 3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesi ve eki (II) sayılı cetvele göre, bakanlık müfettişi olarak atanabilmek için 657 sayılı Kanunun 48'inci maddesindeki şartları taşımak, en az 4 yıllık yüksek öğretim mezunu olmak ve kamuda en az 3 yıllık hizmeti bulunmak şartları yeterli sayılmış ise de; 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununun 6'ncı ve 8'inci maddelerindeki özel hükümler nedeniyle, Mülkiye müfettişlerinin meslekten gelme şartının devam ettiği değerlendirilmektedir.

Ancak, Mülkiye müfettişliğine atama şartlarının diğer bakanlık müfettişlerinde olduğu gibi (Polis Müfettişliği '3201 K. Md. 53', Adalet Müfettişliği '703 KHK Md. 178', Maarif Müfettişliği '703 KHK Md. 178', İş Müfettişliği gibi) 1700 sayılı Kanunda ve aynı Kanunun 7 nci maddesi ile 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 260 ıncı maddesi gereğince çıkarılacak yönetmelikte ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

5) Vali Yardımcılığına atamada, kaymakamlık yapma ve süre şartı

kaldırılmıştır. 3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesi uyarınca, kamuda en az 5 yıllık hizmeti olan 4 yıllık yükseköğretim mezunlarının Vali Yardımcısı olarak atanabileceği değerlendirilmektedir.

- 6) İçişleri Bakanlığı hukuk müşavirliği mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı içinde yer almaktadır. Bu yönüyle, diğer bakanlıkların hukuk müşavirlerinden farklı olarak, atamaları 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (II) sayılı listede yer alan mülki idare amirlerinin tabi olduğu usule göre yapılması gerekmektedir. Ancak, Hukuk müşavirlerine (II) sayılı listede yer verilmemiş olmasının, vali yardımcısı ve kaymakamların hukuk müşaviri olarak atanmalarında atamaya yetkili amirin belirlenmesi açısından sorun çıkarabilecek nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.
- 7) 5442 sayılı Kanunun 9 uncu ve 27 nci maddelerinde yapılan değişiklik ile vali ve kaymakamların temsilcilik görevleri yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye göre, "Vali, ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır" (Md. 138). "Kaymakam, ilçede Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtasıdır" (Md. 138).

Kanunda yer alan Vali'nin ilde devletin, Kaymakamın ilçede hükümetin temsilcisi olduklarına dair hükümler kaldırılmış ise de, 28/07/2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği"ne Valinin ilde Devletin, Kaymakamın ilçede Cumhurbaşkanının temsilcisi olduklarına dair 72/A maddesi eklenmiştir.

8) Kaymakamlara mülki idare amirinin vekâlet etmesi şartı kaldırılmıştır.

9) Diğer bakanlıklar ve Bakanlığımızda istihdam edilen uzmanlara, araştırma, inceleme, analiz, teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma görevi verilmesinin yolu açılmıştır.

10) 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, Başbakanlık'ta görevli olup da İçişleri Bakanlığ'na geri dönecek olanlardan daha önce valilik unvanını ihraz etmiş olanların da merkez valileri gibi yeni bir düzenleme yapıncaya kadar şahsa bağlı kadrolarıyla çalışmaya devam edecekleri hüküm altına alınmıştır (Geçici Md. 1).

11) 703 sayılı KHK ile kamu yönetiminde belli görevlere bakanlar kurulu kararı veya müşterek kararnameyle yapılan atama usulleri sona erdirilerek, Cumhurbaşkanlığı sisteminde yapılacak atamalara ilişkin bazı genel ilkeler konulmuştur (Md. 178).

12) 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle kamu kurum ve kuruluşlarında atama usulleri yeniden düzenlenmiştir.

13) 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2'nci maddesine göre, yürütme yetkisine sahip olan Cumhurbaşkanı, atamaya yetkili amirlere ait yetkilere sahiptir. Aynı maddeyle kamu görevlileri atama usulü bakımından üç gruba ayrılmıştır.

a) (I) sayılı cetvelde yer alan kamu yöneticileri,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan kamu görevlileri,

c) diğer kamu görevlileri.

(I) sayılı cetvelde yer alan kamu yöneticileri Cumhurbaşkanı kararıyla, (II) sayılı cetvelde yer alan kamu görevlileri Cumhurbaşkanı onayıyla, bunların dışındaki diğer kamu görevlileri ise ilgisine göre, Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakan veya yetki

devrettiği alt kademedeki yöneticilerin kararıyla yapılır. (I) sayılı cetvelde yer alan kadrolarda boşalma olduğu takdirde, bakan görevlendirme yapabilir. Bu görevlendirmeler aynı gün Cumhurbaşkanlığına bildirilecektir.

Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine ekli (I) ve (II) sa-

yılı cetvelerde kamu yöneticilikleri sayma usulü ile belirtilmiştir.

Bu kararname ve diğer mevzuatta "üst kademe yöneticisi" kavramı sıklıkla geçmekle birlikte yöneticilerin üst kademe yöneticisi olduğu açıkça yazılmamıştır. Ayrıca, mevzuatta üst kademe yöneticisinin tanımı da yer almamaktadır. Bu nedenle atamalarla ilgili farklı yorumlar ortaya çıkmaktadır. Konuyu yargı kararlarına bırakmak yerine "üst ka-

I SAYILI CETVEL (İÇİŞLERİ BAKANLIĞI)

İçişleri Bakanlığı kadrolarından (I) sayılı Cetvelde yer alanlar:

Bakan Yardımcıları

Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı

Valiler

Genel Müdürler

Strateji Geliştirme Başkanı

İçişleri Bakanlığı bağlı kuruluş kadrolarından (I) sayılı Cetvelde yer alanlar:

Jandarma Genel Komutanı (Listede yok ama atama usulü itibarıyla)

Emniyet Genel Müdürü (Listede Genel Müdürler şeklinde yer alıyor)

Sahil Güvenlik Komutanı (Listede yok ama atama usulü itibarıyla)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı

Göç İdaresi Genel Müdürü (Listede Genel Müdürler şeklinde yer alıyor)

Çizelge 2: 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki I sayılı cetvelden süzölmüştür.

II SAYILI CETVEL (İÇİŞLERİ BAKANLIĞI)

İçişleri Bakanlığı kadrolarından (II) sayılı Cetvelde yer alanlar:

Mülkiye Müfettişleri

I. Hukuk Müşaviri

Vali Yardımcıları (İl Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanı)

Kaymakamlar

Genel Müdür Yardımcıları

Daire Başkanları

Bakanlık İl Müdürleri (İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü, İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü)

İçişleri Bakanlığı bağlı kuruluş kadrolarından (II) sayılı Cetvelde yer alanlar:

Polis Akademisi Başkanı

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkan Yardımcıları

Genel Müdür Yardımcıları

I. Hukuk Müşavirleri

İl Emniyet Müdürleri

Jandarma Genel Komutan Yardımcıları, bölge Jandarma Komutanları ve İl Jandarma Komutanları (Atama usulü itibarıyla)

Sahil Güvenlik Komutan Yardımcıları, Sahil Güvenlik Bölge Komutanları (Atama usulü itibarıyla)

Çizelge 3: 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki II sayılı cetvelden süzölmüştür.

deme yöneticisi” kavramının mevzuatta tanımlanması bu konudaki yorum farklılıklarını giderecektir.

I ve II sayılı listelerde yer almayan Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanı ve yardımcıları 2803 Kanununun 13/A maddesi uyarınca İçişleri Bakanı tarafından atanacaktır. Ayrıca, (II) sayılı listede yer almayan bağlı kuruluşların müfettişleri, daire başkanları ile İl göç idareleri müdürleri ve İl afet ve acil durum müdürlerinin atamaları İçişleri Bakanı tarafından yapılacaktır.

14)3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesinde kamu personeli atama şartları yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle (I) sayılı listede yer alan görevlere atanabilmek için 657 sayılı Kanununun 48. maddesindeki genel şartları taşımak, 4 yıllık yüksekokul mezunu olmak ve kamu veya özel sektörde en az 5 yıl çalışmış olmak yeterli kılınmıştır.

(II) sayılı listede yer alan görevlere atamada ise genel mantık olarak özel sektörden atama öngörülmüştür. Ancak, il ve bölge müdürlüklerine özel sektörden atama yapmanın yolu açılmıştır.

657 sayılı Kanununun 59 uncu maddesinde sayılan istisnai memurluklara -Örneğin, Vali veya Büyükelçi olarak- atanabilmek için ise sadece aynı Kanununun 48 inci maddesindeki genel şartları taşımak yeterli sayılmıştır.

Ayrıca, 703 sayılı KHK ile Mülki İdare Amirliği sınıfından olanlardan Vali atamada birinci sınıfa ayrılma şartı kaldırılmıştır (Md. 138).

15)3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki (III) sayılı cetvelde yer alan kamu yöneticileri hariç (Md. 7) (I) sayılı cetvelde yer alanların görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresiyle sınırlandırılmıştır (Md. 4).

Bu görevlilerin sözleşmeyle çalıştırılmasına imkân sağlanmıştır (Md. 5).

16)Görev süreleri sona erenlerin durumu 3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6’ncı maddesinde düzenlenmiştir. Üst kademe yöneticiliği kadroları kazanılmış hak olmaktan çıkarılmıştır. Bu görevlere dışardan atanana tazminat ödenebilmesine imkân sağlanmıştır. Kamu görevlileri arasından üst kademe yöneticiliğine atanmaların görevlerinin sona ermesi veya görevden alınmaları duru-

munda daha önceki görevlerine veya denetim elemanı, uzmanlık, araştırmacı veya uygun görülecek diğer pozisyonlara atanabilmelerinin yolu açılmıştır.

(II) sayılı cetvelde yer alan kamu görevlilerinden genel müdür altı görevlerde bulunanlar ile taşra teşkilatında il ve bölge müdürü olarak çalışanların görevden alınmaları durumunda da “diğer pozisyonlara atanabilme şartı” dışında (I) sayılı cetvelde sayılan kamu yöneticilerine benzer düzenleme getirilmiştir.

17)Jandarma Genel Komutanı ve Sahil Güvenlik Komutanı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, bunların yardımcılığı, il ve bölge komutanları Cumhurbaşkanlığı onayıyla atanacaktır. 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre, alt rütbeli personelin atanması ve terfi onayları İçişleri Bakanına aittir.

18)3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 12’nci maddesinde, üst kademe kamu yöneticileri hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenen hususlara ilişkin olarak, diğer mevzuatın bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

SONUÇ

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sürecinde, demokratik sisteme karşı tehdit potansiyeli taşıdığı değerlendirilen bürokratik yapıların tehdit üretme kapasitelerinin zayıflatılmaya, kamusal değer yaratamayan yapı ve kadroların tasfiye edilmeye çalışıldığı izlenmektedir. Türkiye’de katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, verimli, etkin, tutumlu, etik sürdürülebilir yönetim yaklaşımı çerçevesinde optimum kamusal değer yaratmayı ve halkın yüksek memnuniyetini hedefleyen, adaleti, fırsat eşitliğini ve liyakati önceleyen proaktif yönetim sistemine ulaşana kadar kamu yönetimi reform çalışmalarının devam edeceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, devlet yönetim sistemleri, kamu hukuku ve kamu yönetimi alanında yüksek bilgi birikimi ve yönetim tecrübesine sahip mülki idare amirlerinin kamu yönetimi reform çalışmalarına daha fazla katkı sağlamaları beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
<http://www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar.aspx>
- Kanunlar, <http://www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar.aspx>
- Kanun Hükmünde Kararnameler,
<http://www.mevzuat.gov.tr/KHK.aspx>
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri,
<http://www.mevzuat.gov.tr/CKHK.aspx>
- Mevzuata Erişim Tarihi:
06/09/2018